

Çocukların Ebeveynler Arası Çatışmalara İlişkin Algıları: Nitel Bir Çalışma¹

Ali Serdar SAĞKAL²

Abbas TÜRNÜKLÜ³

Geliş Tarihi: 2016-12-27

Kabul Tarihi: 2017-04-06

Öz

Bu araştırmanın amacı, çocukların ebeveynler arası çatışmalara ilişkin algılarının incelenmesidir. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bu çalışmada, veriler yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak toplanmıştır. Görüşme yapılacak çocukların belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme tekniği kullanılmıştır. Çalışmada, toplam 40 katılımcı ($n = 23$ kız, % 57,5; $n = 17$ erkek, % 42,5) yer almış ve katılımcıların yaşları 11 ile 14 ($\bar{x} = 12.80$, $ss = .16$) arasında değişmiştir. Çalışmada toplanan nitel veriler içerik analizi tekniğiyle analiz edilmiştir. Araştırma bulguları, ailede eşler arası çatışmaların evlilik yaşamının doğal ve kaçınılmaz bir parçası olduğunu; ebeveynlerin daha çok çocukla bağlantılı konularda ve aile bütçesinin yönetimi üzerine anlaşmazlık yaşadıklarını; eşler arası çatışmaların çözümünde kullanılan strateji ve taktiklerin çocukların duygusal, bilişsel ve davranışsal tepkilerini etkilediğini; eşler arası çatışmaların ebeveyn-çocuk ilişkilerini olumsuz yönde etkilediğini ve ebeveynlerin eşleriyle yaşadıkları gerginlikleri çocuklarıyla olan ilişkilerine yansıttıklarını göstermiştir. Türk kültüründe 11-14 yaş çocukların ebeveynler arası çatışmalara ilişkin deneyimlerinin ortaya çıkarılmasında katkılar sağlayan bu çalışmanın uygulamaya dönük etkileri tartışılmış ve gelecek araştırmalara yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Ebeveynler arası çatışma, yıkıcı evlilik çatışması, yapıcı evlilik çatışması, çocukların ebeveynler arası çatışmalara yönelik tepkileri

¹ Bu çalışma, IVth International Eurasian Educational Research Congress'te sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² Yrd. Doç. Dr., Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü, aliserdarsagkal@gmail.com

³ Prof. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi Psikoloji Bölümü, abbasturnuklu@gmail.com

Children's Perceptions of Interparental Conflicts: A Qualitative Study

Submitted by 2016-12-27

Accepted by 2017-04-06

Abstract

The purpose of this research was to investigate children's perceptions of interparental conflicts. In the study in which qualitative research method was used, the data were collected through the use of semi-structured interview technique. As a purposive sampling method, maximum variation sampling technique was used to recruit interview participants. The study involved a total of 40 participants ($n = 23$ girls, 57.5 %; $n = 17$ boys, 42.5 %) and their ages ranged between 11 and 14 ($\bar{x} = 12.80$, $sd = .16$). The qualitative data obtained in this study were analyzed using content analysis technique. Research findings indicated that conflicts between couples in the family are normal and unavoidable part of marital life; parents mostly conflict over child-related issues and managing family budget; couples' conflict resolution strategies and tactics influence children's emotional, cognitive, and behavioral reactions; interparental conflicts affect parent-child relationships negatively and parents transfer the tension in their marital interaction to the parent-child interactions. Implications of the study, which contributed to the understanding of 11-14 years old children's perceptions of interparental conflicts in Turkish culture, were discussed and suggestions were provided for future research.

Keywords: Interparental conflict, destructive marital conflict, constructive marital conflict, children's reactions to marital conflict

Giriş

Ebeveynler arası çatışmaların çocukların uyum süreçleri üzerindeki etkileri, çocuk gelişimi ve aile çalışmaları alanlarında sık bir biçimde araştırılmaktadır. Ağırlıklı olarak, batı kültüründe gerçekleştirilen bu çalışmalarda, ebeveynler arası çatışmalar ile çocukların uyum sorunları arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler bulunduğu rapor edilmektedir (Cummings ve Davies, 2002). Özellikle de ebeveynler arasında sık, yoğun, çözümlenmemiş ve çocukla bağlantılı konularda yaşanan çatışmaların, çocukların uyum sorunları yaşamalarında önemli risk faktörleri olduğu belirtilmektedir (Fincham, Grych ve Osborne, 1994; Zimet ve Jacob, 2001). Ampirik araştırmalar, ebeveynler arası çatışmalar ile çocukların içselleştirme (örn. depresyon, kaygı, kaçınma ve somatik şikayetler) ve dışsallaştırma sorunları (örn. saldırganlık, davranım bozukluğu ve suçlu davranışlar) (Cummings, George, McCoy ve Davies, 2012; Harold, Shelton, Goeke-Morey ve Cummings, 2004), sosyal uyumları (Johnson, LaVoie ve Mahoney, 2001; McCoy, Cummings ve Davies, 2009; McCoy, George, Cummings ve Davies, 2013), okula uyumları (McCoy ve diğ., 2013) ve akademik başarıları (Ghazarian ve Buehler, 2010) arasında bağlantılar bulunduğunu göstermektedir. Meta-analiz çalışmalarında elde edilen bulgular, ebeveynler arası ilişkinin niteliği ile ebeveyn-çocuk ilişkisinin niteliği (Erel ve Burman, 1995) ve çocuğun uyumu (Buehler ve diğ., 1997) arasındaki pozitif ilişkileri desteklemektedir.

Araştırmacılar, ebeveynler arası çatışma ile çocuğun uyumu arasındaki ilişkileri inceledikleri çalışmalarında, ailelerde ebeveynler arasında çatışmalar yaşanıp yaşanmamasından daha çok, ebeveynlerin bu anlaşmazlıkları nasıl yönettikleri üzerinde durmaya başlamışlardır (McCoy ve diğ., 2009; McCoy ve diğ., 2013). Özellikle de 2000'li yılların başlarından itibaren araştırmacılar çalışmalarında 'ebeveynler arası çatışmaların çocuklar üzerindeki etkilerinin tümünün olumsuz olamayacağı; hatta bazı ebeveynler arası çatışmaların çocukların psikososyal gelişimi için yararlı olabileceği' hipotezinden hareketle ebeveynlerin anlaşmazlık sürecinde kullandıkları farklı çatışma çözüm strateji ve taktiklerinin, çocukların uyum süreçlerini nasıl etkilediğine odaklanarak yeni bir araştırma eğilimi ortaya çıkarmışlardır (Cummings ve Davies, 2002). Bu bağlamda, ebeveynler arası çatışmaları, ebeveynler arası çatışmaların yıkıcı ve yapıcı yönetimi olmak üzere iki temel kategoride sınıflandırarak çocuğun uyum süreci üzerindeki etkilerini ayrı ayrı araştırmaya başlamışlardır (bkz. Cummings, Goeke-Morey ve Papp, 2003; Cummings, Goeke-Morey, Papp ve Dukewich, 2002; Goeke-Morey, Cummings, Harold ve Shelton, 2003).

Ebeveynler arası çatışmanın yıkıcı yönetiminde, ebeveynler çocuklarda olumsuz duyguların artmasına neden olan fiziksel saldırganlık, ayrılık tehdidi, hakaret, sözel ya da

sözel olmayan düşmanlık, anlaşmazlığı sürdürme, savunmaya geçme, kaçınma vb. çatışma çözüm taktiklerine başvururlarken; ebeveynler arası çatışmanın yapıcı yönetiminde, çocukların olumlu duygusal tepkiler göstermelerini kolaylaştıran çatışma taktiklerini (işbirliği, birbirini desteklemek, birbirine sıcaklık göstermek, özür dilemek, sorunu çözmek, uzlaşmak vb.) kullanmaktadırlar (Cummings ve diğ., 2002; Cummings ve diğ., 2003; Goeke-Morey ve diğ., 2003). Video analog gösterimlerine (Goeke-Morey ve diğ., 2003) ve ebeveynler tarafından tutulan evlilik çatışması günlüklerine dayalı araştırma sonuçları (Cummings ve diğ., 2002; Cummings ve diğ., 2003), ebeveynler arasında yaşanan çatışmalar yıkıcı bir biçimde yönetildiğinde çocukların daha çok olumsuz duygular (öfke, üzüntü, korku) yaşadıklarını, anne-babalarının çatışmalarına daha çok müdahale ettiklerini ya da onların bu çatışmalarından daha çok kaçındıklarını, anlaşmazlığın çözümü ve aile içi ilişkilerin geleceği hakkında daha çok endişelendiklerini; buna karşın, ebeveynler eşleriyle yaşadıkları anlaşmazlıkları yapıcı bir biçimde yönettiklerinde, çocukların daha çok olumlu duygular (mutluluk) deneyimlediklerini, anne-baba çatışmalarına daha az müdahale etme ya da bu çatışmalardan daha az kaçınma davranışları sergilediklerini, anlaşmazlığın çözümü ve aile bütünlüğünün sağlanmasına yönelik daha pozitif düşüncelere sahip olduklarını göstermektedir. Benzer bir biçimde, kesitsel (Coln, Jordan ve Mercer, 2013) ve boylamsal araştırmalarda (McCoy ve diğ., 2009; McCoy ve diğ., 2013) ebeveynler arası çatışmaların yıkıcı yönetimi çocukların uyum sorunları yaşamalarında risk faktörlerini artırırken; ebeveynler arası çatışmaların yapıcı yönetiminin uyum için risk faktörlerini azalttığı rapor edilmektedir. Ayrıca, bazı çalışmalarda eşler arasında yaşanan anlaşmazlıkların ebeveynler tarafından yapıcı bir biçimde yönetilmesinin çocukların iletişim ve anlaşmazlık çözüm becerilerini kazanmalarında, ebeveynleriyle olumlu ilişkiler geliştirmelerinde, ailelerine güven duymalarında ve kendilerini iyi hissetmelerinde yarar sağladığı vurgulanmaktadır (Bergman, Cummings ve Warmuth, 2016; Cummings ve Davies, 2002; Goeke-Morey ve diğ., 2003; Goodman, Barfoot, Frye ve Belli, 1999).

Sonuç olarak, uluslararası alanyazında ebeveynler arası çatışma ve çocuğun uyumu arasındaki ilişkilere yönelik yeterince bilgi birikiminin sağlandığı, araştırmacıların ebeveynler arası çatışmaları, ebeveynler arası çatışmanın yıkıcı ve yapıcı yönetimi olmak üzere iki boyut üzerinden çalışmaya başladıkları, ebeveynler arası çatışma ile sonuç değişkenler arasındaki ilişkilere çok bu sonuç değişkenlerin zaman içerisinde nasıl ortaya çıktığını açıklamaya çalışan süreç yönelimli bakış açısından, başka bir deyişle, boylamsal araştırma yönteminden yararlanıldığı ve ebeveynler arası çatışmaların yapıcı yönetiminin çocukların uyum süreci üzerindeki olumlu etkilerinin ortaya çıkarılmasına yönelik eğilimlerin arttığı söylenebilir

(Cummings ve Davies, 2002). Öte yandan, ulusal alanyazın tarandığında ebeveynler arası çatışma ve çocuğun uyumu arasındaki bağlantıların araştırmacılar tarafından daha sınırlı düzeyde ve daha dar bir çerçevede çalışıldığı görülmektedir. Ağırlıklı olarak nicel araştırma yöntemlerine (betimsel ve ilişkisel desen) ve kesitsel veri setlerine dayalı yürütülen bu alandaki çalışmalarda, uluslararası literatürle tutarlı bir biçimde ebeveynler arası çatışma ile çocuğun uyum sorunları arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler tespit edildiği (Güven ve Erden, 2014; Kızıldağ ve Şendil, 2006; Peksaygılı ve Güre, 2008); gruplar arası karşılaştırmalarda ise ebeveynler arası çatışmalara yüksek düzeyde maruz kalan çocukların düşük düzeyde maruz kalan çocuklara göre daha çok sorunlu davranışlar sergiledikleri görülmektedir (Kızıldağ ve Şendil, 2006; Şirvanlı, 1999). Halbuki ulusal alanyazında, ebeveynler arası çatışma ve çocukların uyum süreçleri arasındaki bağlantıları daha iyi anlayabilmek için ebeveynlerin ne sıklıkla çatışma yaşadıkları, çatışmaların hangi konularda yaşandığı, ebeveynlerin bu çatışmaları çözmek için hangi stratejileri kullandıkları, ebeveynlerin evlilik çatışması sırasında kullandıkları çatışma çözüm stratejileri karşısında çocukların ne tür tepkiler verdikleri (örn. duyguları, düşünceleri ve davranışları) ve ebeveynler arası çatışmaların ebeveyn-çocuk ilişkilerini nasıl etkilediği gibi temel soruların Türk kültüründeki yanıtlarının bulunmasına gereksinim vardır. Bu gibi araştırma sorularının yanıtlarını ölçek gibi yapılandırılmış ölçme araçlarından derinlemesine elde edebilmek pek de mümkün olmadığı için çalışmalarda nicel yöntemler yerine, nitel araştırma yöntemlerine başvurulması, derinlemesine ve zengin bilgiler sağlayabilecek nitel veri toplama araçlarından yararlanılması gerekmektedir. Dolayısıyla, ulusal alanyazına ilişkin belirtilen bu gereksinimleri gidermek amacıyla mevcut çalışmada, 11-14 yaş çocuklarla yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiş ve çocukların ebeveynler arası çatışmalara, bu çatışmaların çözüm stratejilerine ve bunların etkilerine ilişkin algıları ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Yöntem

Araştırmanın Yöntemi

Ebeveynler arası çatışmaların sıklığı, konuları, çözüm biçimleri, ebeveynlerin kullandıkları stratejiler karşısında çocukların gösterdikleri duyuşsal, bilişsel, davranışsal tepkileri ve ebeveynler arası çatışmaların ebeveyn-çocuk ilişkileri üzerindeki etkilerini incelemek amacıyla bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada verilerin toplanmasında yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinden yararlanılmıştır. Bu çalışmada, nitel araştırma yönteminin kullanılmasının ve verilerin toplanmasında görüşme tekniğinden yararlanılmasının nedeni, gerçek deneyimlerden yola çıkarak çocukların ebeveynler arası

çatışma gibi aile içerisinde özel bir alanda yaşanan önemli bir olguya yükledikleri anlamları zengin ve bütüncül verilerle anlamak ve ortaya çıkarmaktır (Miles ve Huberman, 1994). Dolayısıyla, mevcut çalışmada çocukların ebeveynler arası anlaşmazlıkları nasıl deneyimledikleri ve anlamlandırdıkları yarı yapılandırılmış görüşmelerde açık uçlu sorularla elde edilen yanıtlar üzerinden yansıtılmaya çalışılmıştır.

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu Aydın ilinde bulunan bir ortaokulun öğrencileri oluşturmuştur. Görüşme yapılacak öğrencilerin belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme tekniği kullanılmıştır (Patton, 2002; Yıldırım ve Şimşek, 2011). Maksimum çeşitlilik örnekleme tekniği, üzerinde çalışılan konu alanında heterojenliğin dikkate alınarak araştırmada temel deneyimlerin ya da ortak örüntülerin ortaya çıkarılmasını sağlamaktadır. Bu bağlamda, mevcut çalışmada, bir çeşitlilik olarak ebeveynler arası çatışmalara maruz kalma sıklığı, ebeveynler arası çatışmanın yoğunluğu ve çözüm biçimi dikkate alınarak yüksek, orta ve düşük düzeylerde ebeveynler arası çatışmalara maruz kalan çocuklarla görüşmeler yapılarak daha nitelikli/derinlemesine veriler elde edilmesi ve bu üç grubun deneyimlediği önemli ortak örüntülerin ortaya çıkarılması hedeflenmiştir. Bu doğrultuda, Grych, Seid ve Fincham (1992) tarafından geliştirilen, Ulu ve Fıfıloğlu (2004) tarafından Türkçe'ye uyarlanan Çocukların Evlilik Çatışmasını Algılaması Ölçeği'nin 17 maddeden oluşan "Çatışma Özellikleri" alt ölçeği ebeveynleri en az son 3 yıldır evli ve birlikte yaşayan 261 öğrencinin tümüne (137 kız, 124 erkek) uygulanmış, rapor edilen ebeveynler arası çatışma özelliklerine ilişkin ortalama puanlar ve standart sapma değerleri hesaplanmıştır. Çatışma Özellikleri alt ölçeğinden elde edilen puanlar yüksek, orta ve düşük düzeyde ebeveynler arası çatışmaya maruz kalma olmak üzere üç temel kategoride sınıflandırılmıştır. Çatışma Özellikleri alt ölçeği ortalama puanının bir standart sapma ve üzerinde alan öğrenciler, yüksek; ortalama puanın ± 1 standart sapma aralığında puan alan öğrenciler, orta; ve ortalama puanın bir standart sapma ve altında puan alan öğrenciler ise ebeveynler arası çatışmaya düşük düzeyde maruz kalan çocuklar olarak sınıflandırılmışlardır. Alanyazında, görüşme tekniğinin kullanıldığı nitel araştırmalarda katılımcı sayısının belirlenmesinde veri doyumunun dikkate alınması gerektiği (Gentles, Charles, Ploeg ve McKibbin, 2015) vurgulanmakla birlikte tek bir vaka üzerine (çocukların ebeveynler arası çatışmalara ilişkin algıları gibi) odaklanan çalışmalarda 25-50 görüşmenin gerçekleştirilmesi önerilmektedir (Yin, 2011). Dolayısıyla bu çalışmada, Yin'in (2011) belirttiği ölçüt göz önünde bulundurularak toplam 40 katılımcıyla (13 yüksek, 14 orta ve 13 düşük düzeyde ebeveynler arası çatışmaya maruz kalan çocukla) görüşme yapılması planlanmıştır. Görüşme

yapılan katılımcıların 23'ünü kız (% 57,5), 17'sini erkek öğrenciler (% 42,5) oluşturmuştur. Katılımcıların yaşları 11 ile 14 ($\bar{x} = 12.80$, $ss = .16$) arasında değişmiştir. Katılımcıların 6'sı beşinci sınıf, 10'u altıncı sınıf, 11'i yedinci sınıf ve 13'ü sekizinci sınıf öğrencileridir. Katılımcıların medyan aylık aile geliri ortalaması 1500-2000TL olarak hesaplanmıştır. Ebeveynlerin tümü evli, birlikte yaşamakta ve çocukların biyolojik anne-babalarıdır. Görüşmeye katılan öğrencilerin ebeveynlerinin evlilik süreleri 12 ile 29 ($\bar{x} = 17.35$, $ss = .60$) yıl arasında değişmektedir. Bu çalışmada, yüksek düzeyde ebeveynler arası çatışma puanı rapor eden öğrencilerden biri çalışmaya gönüllü olarak katılmasına rağmen görüşme sırasında yaşadığı duygu yoğunluğu nedeniyle görüşmeyi tamamlayamamış ve bu nedenle analizlerde 23'ü kız (% 59), 16'sı erkek (% 41) olmak üzere toplam 39 katılımcıdan elde edilen veri seti kullanılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada, veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Çocukların ebeveynler arası çatışmalara ilişkin algılarını incelemek amacıyla görüşme formu araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir. Görüşme formunun hazırlanmasında alanyazında belirtilen temel ilkeler (soruların kolay anlaşılabilir, açık uçlu, odaklı olması vb.) dikkate alınmıştır (Patton, 2002; Yıldırım ve Şimşek, 2011; Yin, 2011). Görüşme sorularının geliştirilmesinde ebeveynler arası çatışma ve çocuğun uyumuna ilişkin kuramsal açıklamalardan (Davies ve Cummings, 1994; Grych ve Fincham, 1990) ve ampirik araştırma sonuçlarından (Cummings ve diğ., 2002; Cummings ve diğ., 2003; Goeke-Morey ve diğ., 2003) yararlanılmıştır. Görüşme sorularının hazırlanmasının ardından, nitel araştırma konusunda deneyimli araştırmacılardan uzman görüşü alınarak gerekli düzeltmeler yapılmış ve akabinde pilot uygulamalar gerçekleştirilerek görüşme formuna nihai şekli verilmiştir. Araştırmanın görüşme sorularından bazıları şunlardır:

- Anne-baban arasında ne sıklıkla anlaşmazlık yaşanıyor?
- Anne-baban arasında hangi konularda anlaşmazlıklar yaşanıyor?
- Anne-baban arasında bir anlaşmazlık yaşandığında onlar bu anlaşmazlığı nasıl çözmeye çalışıyorlar?
- Anne-baban arasında yaşanan anlaşmazlıklar, senin onlarla (annenle, babanla ya da her ikisiyle) ilişkini nasıl etkiliyor?

Ayrıca, bu çalışmada katılımcılara ilişkin temel tanımlayıcı bilgileri toplamak amacıyla Demografik Bilgi Formu hazırlanmıştır. Bu formda, katılımcıların yaşı, cinsiyeti, sınıfı ve sosyo-ekonomik düzeyiyle ilgili sorulara yer verilmiştir. Katılımcılar, aylık ortalama

aile gelir miktarını “500TL ve altı” ile “4000TL ve üzeri” arasında değişen seçenekler üzerinden yanıtlamışlardır. Ayrıca, katılımcılar ebeveynlerinin evli ve birlikte yaşayıp/yaşamama durumlarına ve ebeveynlerinin toplam evlilik sürelerine ilişkin bilgileri de rapor etmişlerdir.

Veri Analizi

Çocukların ebeveynler arası çatışmalara ilişkin algılarının incelendiği bu nitel araştırmada, yarı yapılandırılmış görüşme formundan yararlanılarak toplanan verilerin analizinde içerik analizi uygulanmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Kodlamaya dayalı bir biçimde gerçekleştirilen analizlerde öncelikle veri seti araştırmacılar tarafından defalarca okunarak kontrol edilmiştir. İçerik analizinin ilk aşamasında her bir görüşme sorusundan elde edilen veriler üzerinde araştırmanın amacı çerçevesinde ayrı ayrı kodlama işlemleri yürütülmüştür. Her bir soru için kod listelerinin oluşturulmasının ardından kodları belirli kategoriler altında toplayabilen daha üst düzeyde temalar bulunmuştur. Tema sayısının çok fazla olduğu sorularda ortak ilişkilere sahip temalar daha üst düzey temalar içerisinde sınıflandırılmıştır. Tematik kodlama sürecinde belirli kategoriler içerisine yerleştirilen kodların anlamlı bir bütün oluşturup oluşturmadığı ve kategorilerin araştırmanın verilerini anlamlı bir biçimde açıklayıp açıklamadığına dikkat edilmiştir. Bu işlemlerin ardından tüm sorular için kodlar ve kategoriler araştırmacılar tarafından defalarca kontrol edilmiş ve akabinde düzenlemeler tamamlanmıştır. Kodlar ve temalar düzenlendikten sonra araştırma verileri bir hafta arayla araştırmanın birinci yazarı tarafından iki kez kodlanmış ve kodlayıcı güvenilirliği (intra-rater reliability) hesaplanmıştır (Miles ve Huberman, 1994, s. 64). Güvenirlik çalışmasında, her bir görüşme sorusu için hesaplanan uyum yüzdeleri % 87,27 ile %100 arasında değişmiş; tüm analizler dikkate alındığında uyum yüzdesi % 93,02 olarak belirlenmiştir. Veri analizinin son aşamasında ise veriler araştırmacı tarafından bir kez daha analiz edilerek araştırma sorularına verilen yanıtların her bir kategori altında tekrar edilme sıklığına ilişkin frekanslar ve yüzdeler hesaplanmış; bulgular katılımcı söylemlerini de içerecek bir biçimde tablolarda rapor edilmiştir. Analizlerde nitel verilerin araştırmacılar tarafından sayısallaştırılmasının nedenleri, araştırmada güvenilirliği arttırmak, yanlılığı azaltmak ve kategoriler arasında karşılaştırmalar yapmaktır. Ayrıca, araştırmada iç geçerliği arttırmak için uzman incelemesine başvurulurken; dış geçerliği arttırmak için amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme tekniği kullanılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

İşlem Yolu

Bu çalışmada, öncelikle Aydın ilinde bulunan bir ortaokulda ebeveynleri en az son 3 yıldır evli ve birlikte yaşayan öğrencilerin tümüne Çocukların Evlilik Çatışmasını Algılaması

Ölçeği'nin (Grych ve diğ., 1992; Ulu ve Fıfıloğlu, 2004) 17 maddeden oluşan Çatışma Özellikleri alt ölçeği uygulanmıştır. Analizler sonucunda düşük ($n = 13$), orta ($n = 14$) ve yüksek ($n = 13$) düzeyde evlilik çatışması rapor eden toplam 40 öğrenciyle (23 kız; 17 erkek) görüşmeler yapılması planlanmıştır. Çocukların ebeveynler arası anlaşmazlıklara ilişkin duygularını, düşüncelerini ve davranışlarını, başka bir deyişle, kendilerinin ve ailelerinin özelini daha rahat ifade edebilmelerinde ve kendilerini açabilmelerinde görüşmelerin araştırmacılar yerine okul psikolojik danışmanı tarafından gerçekleştirilmesinin araştırmada daha yansız, derinlemesine ve zengin bilgiler edinilmesini sağlayacağı düşünülmüştür. Bu doğrultuda, araştırmacının amacı konusunda bilgilendirilen ve çalışmaya gönüllü olarak destek veren okul psikolojik danışmanına başlangıçta araştırmacılar tarafından nitel araştırma yöntemi ve görüşme tekniği konusunda kısa bir eğitim verilmiştir. Bu kısa eğitimin ardından okul psikolojik danışmanı araştırmacının örneklem grubunu oluşturan öğrencilerle ön görüşme yapmış, onların bilgilendirilmiş onamlarını almış, demografik bilgi formunun doldurulmasını sağlamış ve asıl görüşmeler için görüşme takvimini planlamıştır. Psikolojik danışman, görüşmeleri öğrenciler için uygun olan ders saatleri içerisinde rehberlik servisinde gerçekleştirmiştir. Veri kaybını önlemek için görüşmelerde öğrencilerin bilgilendirilmiş onamları alınarak ses kayıt cihazı kullanılmıştır. Toplam 40 öğrenciyle görüşme yapılması planlanmasına rağmen yüksek düzeyde ebeveynler arası çatışma puanı rapor eden öğrencilerden biri görüşme sırasında duygu yoğunluğu yaşamış ve görüşmeyi tamamlayamamıştır. Görüşme sürecinin ardından psikolojik desteğe ihtiyacı olan öğrencilere okul psikolojik danışmanı tarafından bireysel psikolojik danışma hizmeti sağlanmıştır. Araştırmanın uygulama basamağının ardından tüm ses kayıtları deşifre edilmiş ve veri analiz işlemleri gerçekleştirilmiştir. Verilerin analiz edilmesinin ardından elde edilen bulgular araştırmacılar tarafından yorumlanmış, kuramsal açıklamalar ve ampirik araştırma bulguları ışığında tartışılmış, çalışmanın uygulamaya dönük etkileri vurgulanmış ve gelecekte yürütülecek araştırmalara yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Bulgular

Araştırmada, katılımcıların görüşme sorularına verdikleri yanıtlar üzerinde içerik analizi uygulanmıştır. Çocukların görüşme sorularına derinlemesine bilgi verdiği durumlarda söylem frekansları araştırmacının katılımcı sayısını ($n = 39$) aşmıştır. Araştırmacının ilk sorusu, çocukların anne-babaları arasında yaşanan çatışmaların sıklığına ilişkin görüşleridir. Çocukların bu görüşme sorusuna ilişkin söylemleri yedi kategori içerisinde değerlendirilmiştir: “Hemen hemen her gün”, “Haftada birkaç kez”, “Haftada bir kez”, “Ayda birkaç kez”, “Ayda bir kez”, “Birkaç ayda bir kez” ve “Yılda bir kez”.

Tablo 1. Anne-babalar arasında yaşanan çatışmaların sıklığı

Kategoriler	f	%	Katılımcı Söylemleri
Hemen hemen her gün	2	5	Genelde her gün oluyo evde böyle
Haftada birkaç kez	11	28	Haftada bazen iki üç kez sıklıkla / Bir iki kere haftada
Haftada bir kez	10	26	Haftada bir kere falan en azından anlaşmazlık yaşıyorlar
Ayda birkaç kez	6	15	Ayda bir iki defa / Ayda bir iki kere işte genelde öyle oluyo
Ayda bir kez	3	8	En fazla ayda birdir yani / Hocam ayda bir kere oluyordur
Birkaç ayda bir kez	5	13	Mesela olursa iki ayda bir yani o kadar az
Yılda bir kez	2	5	Yılda bir falan / Imm, yazın oluyo. Yılda bir kere felan
Toplam	39	100	

Çocukların anne-babaları arasında yaşanan çatışmaların sıklığına ilişkin görüşleri daha çok haftada birkaç kez (% 28) ve haftada bir kez (% 26) kategorilerinde toplanmıştır. Söylem frekansları bakımından bu kategorileri sırasıyla ayda birkaç kez (% 15), birkaç ayda bir kez (% 13) ve ayda bir kez (% 8) kategorileri takip etmiştir. Bu soruda söylem frekanslarının en düşük olduğu kategoriler hemen hemen her gün (% 5) ve yılda bir kez (% 5) kategorileridir.

Çocukların anne-babaları arasında yaşanan çatışmaların konularına ilişkin görüşlerinin analiz sonuçları Tablo 2’de verilmiştir. Çocukların ebeveynler arasında yaşanan çatışmaların konularına ilişkin söylemleri yedi kategori içerisinde değerlendirilmiştir: “Karı-koca ilişkileri”, “Çocuklarla ilgili konular (çocuğun eğitimi, sağlığı, disiplini vb.)”, “İş yaşamı”, “Ev işleri”, “Aile bütçesinin yönetimi”, “Serbest zaman etkinlik tercihleri (izlenen tv kanalı, hafta sonu ve yaz tatilleri vb.)” ve “Yakın akrabalarla ilişkiler”.

Çocukların, ebeveynler arasında yaşanan çatışmaların konularına ilişkin belirttikleri görüşler daha çok çocuklarla ilgili konular (% 26) ve aile bütçesinin yönetimi (% 23) kategorileri içerisinde yer almıştır. Çocuklardan elde edilen veriler, ebeveynlerin çocukların eğitimi, gelişimi ve sağlığıyla bağlantılı konularda zaman zaman anlaşmazlıklar yaşadıklarını göstermektedir. Aile bütçesinin yönetimi kategorisinde değerlendirilen evlilik çatışmaları ise ağırlıklı olarak ebeveynlerden birinin tasarruf yaparken, diğerinin harcamalarda dikkatsiz davranmasını, evin ya da ailenin eksiklerinin zamanında giderilmemesini, yeni bir eşyanın alınıp alınmayacağına karar verilmesini, geçim sıkıntısını ve borçlanmaları içermiştir. Ayrıca, ebeveynlerin karı-koca ilişkilerinde (% 15), serbest zaman etkinlik tercihlerinde (% 14) ve

evle ilgili görev ve sorumlulukların yerine getirilmesi konularında (% 11) anlaşmazlıklar yaşadıkları anlaşılmıştır. Yakın akrabalarla ilişkiler (% 7) ve iş yaşamı (% 5) ise söylem frekanslarının en düşük olduğu kategoriler olarak belirlenmiştir.

Tablo 2. Anne-babalar arasında yaşanan çatışmaların konuları

Kategoriler	f	%	Katılımcı Söylemleri
Karı-koca ilişkileri	11	15	Daha çok böyle inat konusunda. Çocuk gibi davranıyorlar bazen. İnat ediyorlar birbirlerine / Mesela annem babamın bir Lafını yanlış anlayınca kavga başlıyor
Çocuklarla ilgili konular (Çocuğun eğitimi, sağlığı, disiplini vb.)	19	26	Ben ders çalışıyordum hocam annem çalış dedi babam hocam babam tarlaya gidecekmiş hocam gel bana yardım et dedi o konuda ters düştüler hocam / Genelde ben ve kardeşim üzerine tartışma yaşanıyor
İş yaşamı	4	5	İıı, annem yurttan bir şey yapıyor. Onu söylediği zaman babam bazen ona kızabiliyor. İşten dolayı yaşanıyor
Ev işleri	8	11	Temizlik konusunda çıkıyor. Babam çiftçi, oradan geliyor üstleriyle falan. Sonra annem kızıyor / Babam bazen geç gelebiliyor, bazen ee, geç geldiği için alacaklarını unutabiliyor
Aile bütçesinin yönetimi	17	23	Genelde hep babamla annem şey oluyo böyle ev için maddi durumla ilgili / Böyle bi şey alıncağı zaman fikir ayrılığına düşebiliyorlar / Para konusunda
Serbest zaman etkinlik tercihleri (İzlenen tv kanalı, hafta sonu ve yaz tatilleri vb.)	10	14	Ben şimdiye kadar bi yaz tatillerinde, yaz tatillerinde gezi konusunda gördüm, başka görmedim / Televizyon hakkında falan. Annem bir şey izlemek istiyor, babam başka bir şey izlemek istiyor. O zaman sorun çıkıyor
Yakın akrabalarla ilişkiler	5	7	Mesela anneannemlerle konuşmuyorlar küsler, onlara gittiğimiz zaman bazen çıkıyor / Biz bazen hani amcamlarla küsüz. O zaman biraz kavga çıkıyo
Toplam	74	100	

Çocukların anne-babalarının çatışma çözüm stratejilerine ilişkin görüşlerinin analiz sonuçları Tablo 3'te verilmiştir. Çocukların ebeveynlerinin evlilik çatışması sırasında kullandıkları çatışma çözüm stratejilerine ilişkin söylemleri altı kategori içerisinde değerlendirilmiştir: “Sözlü şiddet/münakaşa”, “Uyma”, “Kaçınma”, “İşbirlikli ve yapıcı sorun çözüme”, “Önce kaçınıp, sonra barışmak” ve “Önce tartışıp, sonra barışmak”.

Çocukların, anne-babalarının evlilik çatışması sırasında kullandıkları çatışma çözüm stratejilerine ilişkin söylemleri daha sık bir biçimde önce kaçınıp, sonra barışmak (% 33) ve işbirlikli ve yapıcı sorun çözüme (% 29) kategorilerinde toplanmıştır. Çocuklar, anne-babaları anlaşmazlık yaşadıklarında taraflardan birinin genellikle ortamdan uzaklaştığını, aradan belirli bir zaman geçtikten sonra tarafların tekrar bir araya gelerek sorunları çözmeye çalıştıklarını ve barıştıklarını vurgulamışlardır. İşbirlikli ve yapıcı sorun çözüme kategorisinde yer alan ifadeler ise ebeveynlerin sorun yaşadıklarında sakinleşip, oturup, karşılıklı çözümler bulmaya çalıştıklarını göstermiştir. Bununla birlikte, çocuklar kaçınma (% 15), sözlü şiddet/münakaşa

(% 10), uyma (% 10) ve önce tartışıp, sonra barışmak (% 4) kategorilerinde söylemler dile getirmişlerdir.

Tablo 3. Anne-babaların çatışma çözüm stratejileri

Kategoriler	f	%	Katılımcı Söylemleri
Sözlü şiddet/münakaşa (-)	5	10	Genelde sözlü olarak tartışıyorlar... / Kavga ederek. Bazen kendilerine atıyorlar, bağıryolar bazen çok şiddetli olduğu zaman babam evden git anlamında filan küfür kullanıyor
Uyma (-)	5	10	Çoğunlukla babam annemin istediklerini yapıyor annemin filmini açıyor, daha fazla kavga edilmesin diye
Kaçınma (-)	8	15	Mesela babam böyle geçiştiriyor. Yani konunun kapanmasını istiyο. Öyle de kapanıyo / Öğretmenim, çözmeye çalışmıyorlar, zamanla geçiyor
İşbirlikli ve yapıcı sorun çözme (+)	15	29	Öğretmenim konuşurken anlaşırken çözüyorlar / Birbirleriyle konuşarak çözüyorlar olayı / Konuşarak, oturarak / Sakinleşiyorlar yani konuşuyorlar, onunla ilgili çözüm buluyorlar / Hocam ilk önce hocam oturup konuşuyorlar nasıl yapalım diye
Önce kaçınıp, sonra barışmak (-, +)	17	33	Kavga ettikten sonra birisi bir köşeye birisi bir köşeye oturduktan sonra sessiz kalıyorlar. Sonra bakıyorum neşeli mutlu haldeler / Annem hemen yatak odasına gider tartıştıktan sonra sabahleyin beraber görürüz
Önce tartışıp, sonra barışmak (-, +)	2	4	İlk gün konuşuyorlar konuşuyorlar sonra susuyorlar sonra barışıyorlar / Genelde akşam kavga ediyorlar, sabah barışmış oluyorlar
Toplam	52	100	

Çocukların anne-babalarının kullandıkları farklı çatışma çözüm stratejileri (sözel şiddet, fiziksel şiddet ve yapıcı-barışçıl anlaşmazlık çözümü) karşısında hissettikleri duygulara ilişkin görüşlerinin analiz sonuçları Tablo 4’te verilmiştir (Bkz. Ek1). Çocukların ebeveynler arası çatışmaların sözel şiddete başvurulmasıyla çözülmeye çalışıldığı durumlarda hissettikleri duygulara ilişkin görüşleri dokuz kategoride sınıflandırılmıştır: “Üzüntü”, “Korku”, “Endişe”, “Mutsuzluk”, “Öfke”, “Kendini kötü hissetme”, “Yalnızlık”, “Suçluluk” ve “Arada kalmışlık”. Çocuklara ebeveynleri anlaşmazlıkları fiziksel şiddete başvurarak çözmeye çalıştıklarında neler hissettikleri sorulduğunda ise verilen yanıtlar “Üzüntü”, “Korku”, “Can acısı”, “Ebeveynlerin birbirlerini sevmedikleri”, “Öfke”, “Kendini kötü hissetme” ve “Diğer (mutsuzluk, yalnızlık vb.)” kategorilerinde sınıflandırılmıştır. Çocukların ebeveynler arası çatışmaların yapıcı yönetimi sırasında hissettikleri duygulara ilişkin görüşleri ise beş kategoride değerlendirilmiştir: “Mutluluk”, “Ebeveynlere yönelik güven”, “Artan anne-baba sevgisi”, “Birbirlerini/bizi sevdikleri/önemsedikleri” ve “Psikolojik rahatlama”.

Çocukların ebeveynler arası çatışmaların çözüm sürecinde sözel şiddete başvurulması karşısında hissettikleri duygulara ilişkin söylemleri yoğun bir biçimde üzüntü (% 45)

kategorisinde yer almıştır. Çocuklar, anne-babaları birbirlerini kırdıkları, üzdükleri için kendilerinin de çok üzüldüklerini söylemişlerdir. Çocuklar ayrıca ebeveynleri sözel şiddete başvurduklarında kendilerini kötü hissettiklerini (% 23) vurgulamışlardır. Çocuklar, kendilerini ailelerinin bir parçası olarak gördükleri için çatışma anne-babalar arasında yaşanmış olsa dahi kendilerini kötü hissettiklerini belirtmişlerdir. Söylem frekansları göreceli olarak düşük olmasına rağmen korku (% 9), öfke (% 7), suçluluk (% 5), mutsuzluk (% 4), endişe (% 3), arada kalmışlık (% 3) ve yalnızlık (% 1) kategorilerinde görüşler dile getirilmiştir. Çocuklar, anlaşmazlık sırasında anne-babaları birbirlerine bağırduklarında korktuklarını, anlaşmazlığın sonucunda boşanabileceklerinden endişe duyduklarını, kendilerini mutsuz ve yalnız hissettiklerini, anlaşmazlık nedeniyle suçluluk hissettiklerini, kavga ettikleri için anne-babalarına öfkelenediklerini ve kime hak verecekleri konusunda arada kaldıklarını belirtmişlerdir.

Ebeveynler eşleriyle yaşadıkları anlaşmazlıkları fiziksel şiddete başvurarak çözmeye çalıştıklarında çocuklar sıklıkla üzüldüklerini (% 34) belirtmişlerdir. Ayrıca, çocuklar ebeveynler arası çatışmalar fiziksel şiddetle çözülmeye çalışıldığında kendilerini kötü hissettiklerini (% 21) ve korktuklarını (% 15) ifade etmişlerdir. Bu kategorileri sırasıyla diğer (mutsuzluk, yalnızlık vb.) (% 10), can acısı (% 9), öfke (% 7) ve ebeveynlerin birbirlerini sevmedikleri (% 3) kategorileri takip etmiştir. Çocuklar, anne-babaları birbirlerine acı verdikleri için çok üzüldüklerini, süreçte çok korktuklarını, olumsuz ve yoğun duygular yaşadıklarını, artık birbirlerini sevmediklerini hissettiklerini, sorunları bu şekilde çözmeye çalıştıkları için anne-babalarına çok öfkelenediklerini, kendilerini mutsuz, yalnız ve değersiz hissettiklerini belirtmişlerdir. Bu görüşme sorusunda dikkat çeken söylemlerden bazıları şunlardır: “*Sanki kendim, canım acıyor, beni öldürmeye çalışıyorlar gibi hissederdim*” ve “*Böyle boşluk gibi kalbimin ortası delinmiş içine bir şeyler düşüyor gibi, delik gibi.*”

Çocukların ebeveynler arası çatışmaların yapıcı yönetimi sırasında hissettikleri duygulara ilişkin görüşleri ise dikkat çekici bir biçimde mutluluk (% 70) kategorisinde toplanmıştır. Bu kategoride yer alan söylemlerden bazıları şunlardır: “*Sanki böyle kelebekler uçuşuyor içimde, çok mutlu oluyorum*”, “*Çok mutlu olurum gerçekten yani sevinirim. Annem babamın mutlu olduğunu görünce zaten evimiz de neşeyle dolar. Seviniriz hep beraber, ailece mutlu yaşarız*” ve “*Ay! Sevinirdim sakince konuşuyorlar birbirleriyle, daha mutlu hissederdim*”. Ayrıca, çocuklar anne-babaları kavga etmedikleri, sakin ve yapıcı bir biçimde sorunları çözmeye çalıştıkları için psikolojik açıdan rahatladıklarını (% 15) ve onların birbirlerini ve kendilerini sevdiklerini/önemsediklerini (% 11) hissettiklerini ifade etmişlerdir.

Söylem frekansları düşük olmakla birlikte çocuklar görüşmelerde ebeveynlerine yönelik güvenlerinin (% 2) ve sevgilerinin (% 2) arttığını hissettiklerini belirtmişlerdir.

Çocukların ebeveynler arası çatışmaların çözüm sürecinde (sözel şiddet, fiziksel şiddet ve yapıcı-barışçıl anlaşmazlık çözümü) zihinlerinden geçen düşüncelere ilişkin görüşlerinin analiz sonuçları Tablo 5'te verilmiştir (Bkz. Ek2). Çocukların sözel şiddetle çözülmeye çalışılan evlilik çatışması sırasında zihinlerinden geçen düşüncelere ilişkin söylemleri dokuz kategori içerisinde değerlendirilmiştir: “Hiçbir şey düşünmem”, “Boşanacakları/ayrılacakları”, “Kavga etmemeleri/barışmaları”, “Kavgadan ders çıkarmak”, “Beni/bizi/birbirlerini sevip sevmedikleri”, “Neden geçinemedikleri”, “Ortamdan uzaklaşma düşüncesi”, “Kimin haklı kimin haksız olduğu” ve “Ebeveynlerin yetiştikleri aile ortamı”. Ebeveynler arası çatışmalar fiziksel şiddetle çözülmeye çalışıldığında çocukların zihinlerinden geçen düşüncelere ilişkin görüşleri ise “Hiçbir şey düşünmem”, “Boşanacakları/ayrılacakları”, “Kavga etmemeleri/barışmaları”, “Kavgadan ders çıkarmak”, “Birbirlerini sevmedikleri”, “Birbirlerine zarar verecekleri”, “Şiddeti uygulayan tarafa yönelik olumsuz algılar” ve “Ebeveynlere tepki gösterme düşüncesi” olmak üzere toplam sekiz kategoride değerlendirilmiştir. Son olarak, ebeveynler arası çatışmaların yapıcı yönetimine ilişkin söylemler ise beş ana kategoride sınıflandırılmıştır: “Hiçbir şey düşünmem”, “Aile bütünlüğüne ilişkin pozitif düşünceler”, “Sorunları yapıcı-barışçıl bir biçimde çözebildikleri”, “Ebeveynleri rol model alma düşüncesi” ve “Birbirlerini/bizi sevdikleri/önemsedikleri”.

Çocukların ebeveynler arası çatışmalar sözel şiddete başvurularak çözülmeye çalışıldığında zihinlerinden geçen düşüncelere ilişkin görüşleri en sık bir biçimde boşanacakları/ayrılacakları (% 28), kavga etmemeleri/barışmaları (% 26) ve neden geçinemedikleri (% 19) kategorilerinde toplanmıştır. Çocuklar, ebeveynler arası çatışmalar sözel şiddetle çözülmeye çalışıldığında anne-babalarının neden bir türlü geçinemediklerini, eğer böyle sürerse ileride onların boşanabileceklerini/ayrılacaklarını, bir an önce kavgaya son vermeleri ve barışmaları gerektiğini düşündüklerini söylemişlerdir. Ayrıca, çocuklar beni/bizi/birbirlerini sevip sevmedikleri kategorisinde (% 13) yer alan ifadeler de dile getirmişlerdir. Söylem frekansları düşük olmakla birlikte ortamdan uzaklaşma düşüncesi (% 4), kimin haklı kimin haksız olduğu (% 4), kavgadan ders çıkarmak (% 2), ebeveynlerin yetiştikleri aile ortamı (% 2) ve hiçbir şey düşünmem (% 2) kategorilerinde de görüşler belirtilmiştir.

Ebeveynler arası çatışmalar fiziksel şiddetle çözülmeye çalışıldığında çocukların zihinlerinden geçen düşüncelere ilişkin görüşleri daha çok boşanacakları/ayrılacakları (% 24) ve kavga etmemeleri/barışmaları (% 24) kategorilerinde toplanmıştır. Söylem frekansları

bakımından bu kategorileri sırasıyla birbirlerini sevmedikleri (% 14), ebeveynlere tepki gösterme düşüncesi (% 12), hiçbir şey düşünmem (% 10), kavgadan ders çıkarmak (% 7), birbirlerine zarar verecekleri (% 7) ve şiddeti uygulayan tarafa yönelik olumsuz algılar (% 2) kategorileri takip etmiştir. Bu görüşme sorusunda dikkat çeken katılımcı söylemlerinden bazıları şunlardır: “*Valla annem babam ayrılacak, annem anneannemin yanına gidecek gibi şeyler düşünürüm*”, “*Neden kavga ediyorlar ki? Bi de neden vuruyorlar birbirlerine? Neden kavga ediyorlar ki? Konuşarak çözsünler diye düşünürdüm*”, “*Kavgayı kim başlattıysa onunla konuşmamak*”, “*Ben kendi çocuğuma böyle yapmıcam diye geçiyo*” ve “*Mesela babam vurduysa babamı kötü bi insan olarak görmeye başlarım*”.

Çocukların ebeveynler arası çatışmaların yapıcı yönetimi sırasında zihinlerinden geçen düşüncelere ilişkin görüşleri ise çarpıcı bir biçimde aile bütünlüğüne ilişkin pozitif düşünceler (%54) kategorisinde değerlendirilmiştir. Çocuklar, anne-babaları anlaşmazlıkları yapıcı bir biçimde çözmeye çalıştıkları için aile ortamlarının daha huzurlu olacağını düşündüklerini, boşanma ya da ayrılık gibi olumsuz düşüncelerin yerini aile bütünlüğüne ilişkin olumlu düşüncelerin aldığını, aile içi ilişkilerdeki bu olumlu gelişmelerin etkilerinin gelecekte de süreceğine inandıklarını ve ailelerinden memnun olduklarını belirtmişlerdir. Ayrıca, çocuklar sorunları yapıcı-barışçıl bir biçimde çözebildikleri (% 19) ve birbirlerini/bizi sevdiği/önemsedikleri (% 17) kategorilerinde söylemler dile getirmişlerdir. Söylem frekansları düşük olmakla birlikte hiçbir şey düşünmem (% 6) ve ebeveynleri rol model alma düşüncesi (% 4) kategorilerinde de görüşler kaydedilmiştir. Bu görüşme sorusunda dikkat çeken söylemlerden bazıları şunlardır: “*İyi bir aile olduğumuz, örnek olabilecek insanlar olduğumuz*”, “*İki tane insan oturmuş gerçekten birbirlerini anlıyor, düşünüyor, hatalarını öğrenmiş o şekilde konuşuyorlar*”, “*Annem babamı ne kadar çok seviyormuş, babam annemi ne kadar çok seviyormuş diye düşünürüm. Birbirlerine ne kadar değer veriyorlar, fikrine saygı gösteriyorlar onun fikrine saygı gösteriyo*” ve “*Ben de çocuğuma böyle davranmalıyım*”.

Çocukların ebeveynler arası çatışmaların çözüm sürecinde (sözel şiddet, fiziksel şiddet ve yapıcı-barışçıl anlaşmazlık çözümü) gösterdikleri davranışsal tepkilere ilişkin görüşlerinin analiz sonuçları Tablo 6’da verilmiştir(Bkz. Ek3). Çocukların ebeveynler arası çatışmalar sözel şiddetle çözülmeye çalışıldığında sergiledikleri davranışsal tepkilere ilişkin görüşleri dört kategoride değerlendirilmiştir: “*Tarafları ayırmak/barıştırmaya çalışmak*”, “*Kaçınmak*”, “*Tepki göstermek*” ve “*Dikkati dağıtmak*”. Ebeveynler arası çatışmalar fiziksel şiddetle çözülmeye çalışıldığında ise çocukların gösterdikleri davranışsal tepkiler “*Tarafları ayırmak/kavgayı önlemek*”, “*Kaçınmak*”, “*Tepki göstermek*”, “*Barıştırmaya çalışmak*”, “*Başkalarından yardım istemek*” ve “*İçe atmak/bastırmak*” olmak üzere toplam altı kategoride

toplanmıştır. Son olarak, ebeveynler arası çatışmaların yapıcı yönetimi sırasında sergilenen davranışlara ilişkin görüşler ise sekiz ana kategoride sınıflandırılmıştır: “Ebeveynlerin anlaşmazlığı çözmelerini beklemek”, “Anlaşmazlığın çözümünde destek olmak”, “Ebeveynlere teşekkür etmek”, “Ebeveynlerle kucaklaşmak”, “Kendi işlerine odaklanmak”, “Ebeveynleri mutlu etmeye çalışmak”, “Sürpriz/hediye hazırlamak” ve “Ebeveynlere yardım etmek”.

Ebeveynler eşleriyle yaşadıkları anlaşmazlıkları sözel şiddetle çözmeye çalıştıklarında çocuklar daha çok tarafları ayırmaya/onları barıştırmaya çalıştıklarını (% 42) ve kaçındıklarını (% 40) vurgulamışlardır. Çocuklar, anne-babaları anlaşmazlık sırasında sözel şiddete başvurduklarında öncelikle onları ayırmaya, kavgayı önlemeye ve barıştırmaya çalıştıklarını belirtmişlerdir. Söylem frekanslarının yüksek olduğu bir diğer kategoride (kaçınmak) ise çocukların ortamdaki uzaklaşmaya çalıştıkları, odalarına çekildikleri ve anne-babalarının tartışmalarını duymamaya çalıştıkları anlaşılmıştır. Söylem frekansları düşük olmakla birlikte çocuklar tartışmaya bir an önce son vermeleri için ebeveynlerine sözel tepkilerde bulduklarını (% 11) ve başka konular açarak anne-babalarının dikkatlerini dağıtmaya çalıştıklarını (% 7) ifade etmişlerdir.

Ebeveynler anlaşmazlıkları fiziksel şiddet uygulayarak çözmeye çalıştıklarında çocukların kendi davranışsal tepkilerine ilişkin söylemleri yoğun bir biçimde tarafları ayırmak/kavgayı önlemek (% 47) kategorisinde toplanmıştır. Çocuklar bu görüşme sorusunda sıklıkla anne-babalarını ayırmaya ve kavgayı önlemeye çalıştıklarını belirtmişlerdir. Bununla birlikte, çocuklar anne-babaları fiziksel şiddet kullanarak sorunları çözmeye çalıştıklarında anneanne/babaanne gibi aile büyüklerinden yardım istediklerini (% 18), müdahale etmek istemelerine rağmen korktukları için ortamdaki uzaklaştıklarını, bir diğer deyişle, kaçındıklarını (% 13), sorunları bu şekilde çözmeye çalıştıkları için anne-babalarına bağırdıklarını, onlara tepki gösterdiklerini (% 11), kavgadan sonra onları barıştırmaya çalıştıklarını (% 7) ve herhangi bir davranışsal tepkide bulunmaksızın duygu ve düşüncelerini içe attıklarını/bastırdıklarını (% 4) ifade etmişlerdir.

Ebeveynler eşleriyle yaşadıkları anlaşmazlıkları yapıcı bir biçimde yönettiklerinde ise çocuklar anne-babalarının anlaşmazlığı çözmelerini beklediklerini (% 30), onlarla kucaklaştıklarını (% 19), sorunları yapıcı bir biçimde çözdükleri için anne-babalarına teşekkür ettiklerini (% 16), onları mutlu etmek için daha çok çabaladıklarını (% 15) ve anlaşmazlığın çözümünde anne-babalarına destek olmaya çalıştıklarını (% 11) ifade etmişlerdir. Söylem frekansları düşük olmakla birlikte çocuklar, sürpriz/hediye hazırlamak (% 9), kendi işlerine odaklanmak (% 6) ve ebeveynlere yardım etmek (% 4) kategorilerinde de görüşler dile

getirmişlerdir. Ebeveynler çatışmaları yapıcı bir biçimde yönettiklerinde, çocukların sergiledikleri davranışsal tepkilere ilişkin dikkat çeken söylemlerinden bazıları şunlardır: “Sorunlarını halletmelerini beklerdim, sevinirim”, “Onların durumunu gördüğümde mesela diyelim sevinirim, öperim, sarılırım”, “Anne baba teşekkürler kavgayı böyle sonlandırdığınız için”, “Sevinirim. Mutlu olurum ve onların sevgisini daha çok mutluluk katarım”, “Ben de fikirlerimi söylemeye çalışırım. Yanlarına giderim, sokulurum yanlarına”, “Sevinirim Hocam. Onlara hediye alabilirim”, “...derslerim çok zayıf oluyor benim gider ders çalışırdım” ve “Babamla babam şoför ama çiftçilikte yaptığı zaman ona yardım ederim. Şey anneme yardım ederim öyle. Onunla vakit geçiririm.”

Çocukların anne-babalar arasında yaşanan çatışmaların ebeveyn-çocuk ilişkilerine etkilerine ilişkin görüşlerinin analiz sonuçları ise Tablo 7’de verilmiştir. Çocukların bu görüşme sorusuna verdikleri yanıtlar beş kategoride değerlendirilmiştir: “Etkisi yok”, “Çocukları taraf olmaya itmesi”, “Ebeveyn-çocuk ilişkilerini ve etkileşimlerini bozması”, “Ebeveynlerin eşleriyle yaşadıkları gerginlikleri çocuklarıyla olan ilişkilerine yansıtması” ve “Çocukları duygularını bastırmaya itmesi”.

Tablo 7. Anne-babalar arasında yaşanan çatışmaların ebeveyn-çocuk ilişkilerine etkileri

Kategoriler	f	%	Katılımcı Söylemleri
Etkisi yok	9	18	Etkilemiyor genelde / Bana karşı bir tavırları olmuyor
Çocukları taraf olmaya itmesi	3	6	Genelde hangi taraf haklıysa onun tarafına geçip, ona destek veriyom ama kim haksızsa ona karşı ben de tartışma içine girebiliyorum yani
Ebeveyn-çocuk ilişkilerini ve etkileşimlerini bozması	20	40	Kötü etkiliyo. Yani konuşmamızda, hareketlerimizde, birbirimizden bişey isterken de arada bi soğukluk oluyo / Mesela onlarla ilişkim kötü oluyor
Ebeveynlerin eşleriyle yaşadıkları gerginlikleri çocuklarıyla olan ilişkilerine yansıtması	17	34	Bağırıp çağırıyolar git zaten başım ağrıyo yatcam filan öyle diyolar genelde bağırıyolar bizi terslemeye başlıyolar biz de olumsuz şekilde etkileniyoz hem / Bir şey söylediğim veya istediğim zaman bana da bağırıp, çağırıyorlar, yapmıyorlar / Şey genellikle benimle konuşmuyorlar
Çocukları duygularını bastırmaya itmesi	1	2	Hocam üzüliyorum derslerime etkisi pek olmuyor ama yine de içimde bazen bi sıkıntı oluyor. Günlüğüme sürekli aktarıyorum
Toplam	50	100	

Çocukların anne-babaları arasında yaşanan çatışmaların ebeveyn-çocuk ilişkileri üzerindeki etkilerine ilişkin görüşleri yoğun bir biçimde ebeveyn-çocuk ilişkilerini ve etkileşimlerini bozması (% 40) ve ebeveynlerin eşleriyle yaşadıkları gerginlikleri çocuklarıyla olan ilişkilerine yansıtması (% 34) kategorilerinde toplanmıştır. Çocuklar, evlilik çatışmasının ardından ebeveynleriyle ilişkilerinin eskisi gibi olmadığını, anne-babalarıyla aralarında bir mesafe oluştuğunu ve aralarına soğukluk girdiğini ifade etmişlerdir. Aynı

zamanda, çocuklar, çatışmanın ardından anne-babalarının kendilerine daha sert davrandıklarını ve bağırdıklarını belirtmişlerdir. Evlilik çatışmasının ebeveyn-çocuk ilişkilerini etkilemediğine ilişkin söylemlerin sıklığı ise % 18 olarak hesaplanmıştır. Söylem frekansları düşük olmakla birlikte bazı katılımcılar ebeveynler arası çatışmaların kendilerini taraf olmaya (% 6) ve duyguları bastırmaya ittiğini (% 2) ifade etmişlerdir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu çalışmada, 11-14 yaş çocukların ebeveynler arası çatışmaları nasıl deneyimledikleri ve anlamlandırdıkları ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Araştırmanın ilk sorusu, anne-babaların ne sıklıkla anlaşmazlık yaşadıklarıdır. Bu görüşme sorusunda elde edilen bulgular söylem frekansları dikkate alınarak değerlendirildiğinde, anne-babalar arasında haftada en az bir kez anlaşmazlık yaşanma oranının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Araştırmada ebeveynler arası çatışmanın yaşanma sıklığına ilişkin bu bulgunun alanyazındaki araştırma bulgularıyla (Cummings ve diğ., 2002; Cummings ve diğ., 2003; Papp, Cummings ve Goeke-Morey, 2009) tutarlı olduğu gözlenmiştir. Örneğin, alanyazında derleme bir çalışmada (Fincham, 2003), çiftlerin %80'inin ayda en az bir kez çatışma yaşadıkları belirtilmektedir. Mevcut çalışmada bu bulgunun yorumlanmasında, ebeveynlerin günlük etkileşimler sırasında çatışma yaşamalarının aslında bir sorun değil; evlilik yaşamının doğal ve kaçınılmaz bir parçası olarak görülmesi gerektiği söylenebilir. Dolayısıyla, alanyazında da vurgulandığı üzere, asıl önemli olan eşler arasında çatışmalar yaşanıp yaşanmamasının da ötesinde bu çatışmaların ebeveynler tarafından nasıl ele alındığı, yönetildiği ve çözümlendiğidir.

Araştırmanın ikinci görüşme sorusunda, anne-babalar arasında yaşanan çatışmaların konularına ilişkin yanıtlar elde edilmeye çalışılmıştır. Katılımcı söylemleri, ebeveynler arasında daha çok çocuklarla ilgili konularda (çocuğun eğitimi, sağlığı, disiplini vb.) ve aile bütçesinin yönetimi üzerine anlaşmazlıklar yaşandığını göstermiştir. Bununla birlikte, çocuklar anne-babalarının karı-koca ilişkilerinde, serbest zaman etkinliklerinin tercihinde, ev işlerinin yönetiminde, iş yaşamı ve yakın akrabalarla ilişkiler konusunda anlaşmazlıklar yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Benzer bir biçimde, Papp ve diğerleri (2009) 100 çiftin yaklaşık iki haftalık süreci kapsayan evlilik çatışması günlük kayıtlarını analiz ettikleri çalışmalarında, ebeveynlerin en çok çocukla bağlantılı konularda (ebeveynlik stilleri, çocukların davranışları, çocuğun disiplininin ve gözetiminin sağlanması) anlaşmazlık yaşadıkları bulgusuna ulaşmışlardır. Ayrıca, Papp ve diğerlerinin (2009) çalışmalarında frekanslarıyla dikkat çeken diğer çatışma konuları ise şunlardır: Ev işlerinde görev paylaşımı, eşlerin birbirleriyle iletişimleri, serbest zaman etkinlik tercihleri, iş yaşamı ve aile bütçesinin yönetimi (gelir-gider dengesinin sağlanması, paranın harcanması, ödemelerin yapılması vb.).

Amerika, Britanya, Çin, Rusya ve Türkiye’de 2600’ün üzerinde evli çiftle yürütülen başka bir araştırmada (Dillon ve diğ., 2015) ise aile bütçesi, cinsellik, görev paylaşımı ve çocuğun yetiştirilmesi ile ilgili konularda yaşanan sorunların ebeveynler arası çatışmaları anlamlı düzeyde yordadığı tespit edilmiştir. Bu bağlamda, mevcut araştırma bulgularının alanyazındaki araştırma bulgularıyla büyük ölçüde örtüştüğü söylenebilir.

Araştırmanın üçüncü görüşme sorusunda, ebeveynlerin eşleriyle yaşadıkları anlaşmazlıkları hangi çatışma çözüm stratejileriyle çözümlenmeye çalıştıklarına ilişkin veriler toplanmıştır. Araştırma bulguları, anne-babaların çatışma çözüm stratejilerine ilişkin söylemlerin daha çok önce kaçınma, sonra barışmak ve işbirlikli ve yapıcı sorun çözme kategorilerinde toplandığını göstermiştir. Söylem frekansları düşük olmakla birlikte anne-babaların kullandıkları diğer anlaşmazlık çözüm stratejileri ise sırasıyla kaçınma, sözlü şiddet/münakaşa, uyma ve önce tartışıp, sonra barışmaktır. Bu araştırmanın bulgularıyla tutarlı bir biçimde, alanyazında evlilik çatışması günlük metodolojisine dayalı araştırma bulguları (Cummings ve diğ., 2002; Cummings ve diğ., 2003), fiziksel şiddet hariç olmak üzere evlilik çatışmasının yapıcı ve yıkıcı yönetimindeki tüm stratejilerin ebeveynler arası anlaşmazlıkların çözümünde kullanıldığını göstermiştir. Ebeveynler arası çatışmalar sırasında kullanılan yapıcı stratejilerin başında sakince konuşmak, birbirini desteklemek, sorunu çözmek ve uzlaşmak gelirken; ebeveynler arası çatışmaların yıkıcı yönetiminde, sözel ya da sözel olmayan düşmanlık, savunmaya geçme ve kaçınma stratejileri dikkat çekmektedir. Mevcut çalışmada, sözlü şiddet/münakaşa, uyma, kaçınma ve işbirlikli-yapıcı sorun çözme kategorileri alanyazındaki çatışma çözme stratejileri ile örtüşürken; önceki çalışmalardan farklı olarak bu araştırmada, “önce kaçınma, sonra barışmak (-, +)” ve “önce tartışıp, sonra barışmak (-, +)” kategorileri ortaya çıkmıştır. Batı alanyazınıyla farklılaşan bu bulgunun kültür bağlamında ele alınıp, tartışılmasında yarar vardır. Toplulukçu kültürlerde hem yetişkinlik hem de evlilik yaşamına hazırlık sürecinde aile büyükleri tarafından bireylere olası anlaşmazlık durumlarında bireysel çıkarılara ve zorlayıcı tutumlara dayalı yaklaşımlar izlemek yerine, ilişkiyi koruma ve sürdürmeye daha çok önem vermelerine ilişkin öğretilerde bulunulmasının ve çocukların bu sosyal öğrenmelerle gerçek yaşama hazırlanmalarının onların evlilikteki çatışma çözüm strateji ve yaklaşımlarını etkilediği düşünülmektedir. Örneğin, toplulukçu kültürlerde bireyci kültürlerle göre anlaşmazlıkların çözümünde daha çok kaçınma, uyma ve sorun çözme stratejilerinin kullanıldığı bulgusunun rapor edildiği bir meta-analiz çalışması (Holt ve DeVore, 2005) da aslında bu yorumu destekler niteliktedir.

Dördüncü olarak, çocukların ebeveynler arası çatışmalar sırasında hissettikleri duygular incelendiğinde, anlaşmazlığın ebeveynler tarafından ele alınış biçiminin çocuklarda

farklı duygusal tepkilere neden olduğu anlaşılmıştır. Ebeveynler arası çatışmalar sözel şiddetle çözülmeye çalışıldığında çocuklar daha çok üzüldüklerini ve kendilerini kötü hissettiklerini ifade etmişlerdir. Benzer bir biçimde, ebeveynler arası çatışmalar fiziksel şiddetle çözülmeye çalışıldığında çocuklar üzüldüklerini, kendilerini kötü hissettiklerini ve korktuklarını belirtmişlerdir. Buna karşın, yapıcı-barışçıl anlaşmazlık çözümünde diğer iki çatışma çözüm stratejisinden farklı olarak çocukların kendilerini mutlu ve psikolojik açıdan rahatlamış hissettikleri tespit edilmiştir. Benzer bir biçimde, uluslararası alanyazında da (örn. Cummings ve diğ., 2002; Cummings ve diğ., 2003; Goeke-Morey ve diğ., 2003) tehdit, hakaret, sözel şiddet ve fiziksel şiddet gibi çatışma çözüm stratejilerinin kullanıldığı ebeveynler arası çatışmanın yıkıcı yönetiminde çocukların daha çok üzüldükleri, öfkelenedikleri, korktukları ve kendilerini kötü hissettikleri; sakince konuşmak, birbirini desteklemek, sorunu çözmek vb. çatışma çözüm stratejilerinin kullanıldığı ebeveynler arası çatışmanın yapıcı yönetiminde ise çocukların kendilerini mutlu hissettikleri rapor edilmektedir. Mevcut çalışmadaki bu bulgu, çocukların ebeveynler arasında yaşanan çatışmaların tümünde olumsuz duygular yaşamadıklarını; anlaşmazlığın ele alınış biçiminin çocukların duygularında değişkenliklere neden olabildiğini; ebeveynler arası çatışmalar yıkıcı bir biçimde yönetildiğinde çocuklar daha çok üzülür, kendilerini kötü hisseder ve korkar iken, çatışmanın yapıcı yönetiminde mutlu olduklarını ve psikolojik açıdan rahatladıklarını göstermektedir.

Beşinci olarak, çocukların ebeveynler arası çatışmalar sırasında zihinlerinden geçen düşünceler incelendiğinde, anlaşmazlığın ele alınış biçiminin çocukların düşüncelerinde farklılıklar yarattığı tespit edilmiştir. Ebeveynler arası çatışmaların yıkıcı yönetiminde (sözel ya da fiziksel şiddete başvurulması), çocuklar daha çok anne-babalarının boşanacaklarını/ayrılacaklarını, kavga etmemelerini/barışmalarını ve onların birbirlerini sevmediklerini düşündüklerini ifade etmişlerdir. Buna karşın, ebeveynler arası çatışmalar yapıcı bir biçimde yönetildiğinde çocuklar daha çok aile bütünlüğüne sahip olduklarını, anne-babalarının evlilikte yaşadıkları/yaşayabilecekleri sorunları yapıcı bir biçimde çözebileceklerini ve onların birbirlerini ve çocuklarını sevdiklerini düşündüklerini belirtmişlerdir. Araştırmanın bu bulgusunun alanyazındaki kuramsal açıklamalarla da örtüştüğü gözlenmektedir. Bilişsel bağlamsal çerçeveye göre, ebeveynler arası çatışmalara maruz kalan çocuklar öncelikle bu çatışmanın herhangi bir olumsuzluk ya da tehdit içerip içermediğini değerlendirmekte (birincil süreç); ardından bu evlilik çatışmasının neden yaşandığını düşünmekte ve bu durumla başa çıkabilme yeterliklerini gözden geçirmektedirler. Bilişsel bağlamsal çerçevede, çocukların ebeveynler arası çatışmalara yönelik algılarının

onların duygusal ve davranışsal tepkilerini etkilediği vurgulanmaktadır (Grych ve Fincham, 1990). Duygusal güvenlik hipotezi ise bilişsel bağlamsal çerçeveden farklı olarak çocuğun duygusal güvenlik düzeyinin ebeveynler arası çatışmalara yönelik tepkilerin önemli belirleyicisi olduğunu ileri sürmektedir (Davies ve Cummings, 1994). Bu bakış açısına göre, evlilikteki çatışmaların yıkıcı yönetimi, çocukların olumsuz duygular hissetmelerine ve ailelerinin geleceğiyle ilgili olumsuz bilişsel beklentiler içerisine girmelerine neden olurken; ebeveynler arası çatışmaların yapıcı yönetimi çocukların aile ilişkileriyle ilgili güvenli içsel algılar geliştirmelerini sağlamaktadır. Dolayısıyla, mevcut araştırma bulgularının her iki kuramsal açıklamayı da destekler nitelikte kanıtlar içerdiğini söylemek mümkündür.

Araştırmada yanıtı aranan bir diğer soru ise çocukların anne-babalarının anlaşmazlık çözüm stratejileri (sözel şiddet, fiziksel şiddet ve yapıcı-barışçıl anlaşmazlık çözümü) karşısında sergiledikleri davranışsal tepkilerinin ne olduğudur. Görüşme verileri incelendiğinde, çocuklar sözel şiddete dayalı ebeveynler arası çatışmalarda daha çok ebeveynleri ayırmaya/barıştırmaya çalışmak ve kaçınmak kategorilerinde söylemler dile getirirken; fiziksel şiddete dayalı ebeveynler arası çatışmalarda ebeveynleri ayırmak ve kavgayı önlemek kategorisi öne çıkmıştır. Evlilikte çatışmaların yapıcı yönetimi sırasında sergilenen davranışsal tepkiler araştırıldığında ise çocukların bu görüşme sorusuna verdikleri yanıtların ebeveynler arası çatışmaların yıkıcı yönetimi sırasında gösterilen davranışsal tepkilere ilişkin yanıtlarından oldukça farklılaştığı dikkat çekmiştir. Ebeveynler anlaşmazlıkları yapıcı bir biçimde çözmeye çalıştıklarında çocuklar daha sık bir biçimde anlaşmazlığı çözmeleri için anne-babalarını beklediklerini, onlarla kucaklaştıklarını, anlaşmazlığı yapıcı bir biçimde çözdükleri için onlara teşekkür ettiklerini, onları mutlu etmeye çalıştıklarını ve anlaşmazlığın çözümünde anne-babalarına destek olduklarını ifade etmişlerdir. Benzer bir biçimde, alanyazında da evlilikteki anlaşmazlıkların yıkıcı yönetimi sırasında, anlaşmazlığın yapıcı yönetimine göre, çocukların başa çıkma stratejileri olarak daha çok müdahale etme (ebeveynleri ayırmak, kavgayı önlemek, arabuluculuk yapmak, barıştırmaya çalışmak, dikkati dağıtmak, sakinleştirmek, ebeveynlere tepki göstermek, taraf olmak) ve kaçınma (ortamdan ve ebeveynlerden uzaklaşmak) davranışları sergiledikleri görülmektedir (Cummings ve Davies, 2002; Goeke-Morey ve diğ., 2003).

Çalışmada son olarak, anne-babalar arasında yaşanan çatışmaların ebeveyn-çocuk ilişkilerini nasıl etkilediğine ilişkin çocukların algıları araştırılmıştır. Bu görüşme sorusunda katılımcı söylemleri daha yoğun bir biçimde ebeveyn-çocuk ilişkilerini ve etkileşimlerini bozması ve ebeveynlerin eşleriyle yaşadıkları gerginlikleri çocuklarıyla olan ilişkilerine yansıtılmaları kategorilerinde toplanmıştır. Mevcut çalışmada elde edilen bulguyla tutarlı bir

biçimde alanyazında da evlilik ilişkisinin niteliği ile ebeveyn-çocuk ilişkilerinin niteliği arasında orta düzeyde ve pozitif yönde (meta-analiz çalışması, Erel ve Burman, 1995); ebeveynler arası çatışma ile ebeveynlik davranışları arasında ise orta düzeyde ve negatif yönde ilişkiler (meta-analiz çalışması, Krishnakumar ve Buehler, 2000) bulunduğu rapor edilmektedir. Ayrıca, mevcut araştırma bulgusunun evlilik ilişkisinde deneyimlenen olumlu ya da olumsuz duygu ve davranışların ebeveyn-çocuk ilişkilerine transfer edilebileceğini öne süren *yayılma hipoteziyle* (spillover hypothesis) de uyumlu olduğunu söylemek mümkündür (Erel ve Burman, 1995).

Tüm bu bulgularıyla mevcut çalışma Türk kültüründe çocukların ebeveynler arası çatışmalara ilişkin algılarının ortaya çıkarılmasında önemli katkılar sağlamasına rağmen sonuçların yorumlanmasında dikkate alınması gereken birtakım sınırlılıklar da bulunmaktadır. Öncelikle, nitel araştırma yönteminin ve yarı yapılandırılmış görüşme formunun kullanıldığı bu çalışmada, bulgular sadece çocuklardan elde edilen verilerle sınırlıdır. İkinci olarak, araştırma bulguları 11-14 yaş grubu çocukların ebeveynler arasında yaşanan çatışmalara ilişkin deneyimleriyle bağlantılıdır. Daha küçük ya da daha büyük yaş grubundaki çocuklarla farklı öğretim kademelerinde yürütülecek çalışmalarda daha farklı bulgulara ulaşılabilir. Üçüncü olarak, bu çalışmada anne-babası evli ve birlikte yaşayan çocukların ebeveynler arası çatışmalara ilişkin algıları incelenmiştir. Dolayısıyla mevcut araştırma bulguları, anne-babası ayrı ya da boşanmış ailelerden gelen çocukların ebeveynler arası çatışmalara yönelik algılarını temsil etmeyebilir. Dördüncü olarak, bu çalışmada çocukların sadece sözel şiddete, fiziksel şiddete ve yapıcı-barışçıl stratejilere dayalı ebeveynler arası çatışmalara yönelik tepkileri incelenmiştir. Diğer çatışma çözüm stratejilerine (ayrılık tehdidi, sözel olmayan düşmanlık, savunmaya geçmek, kavgayı sürdürmek, kaçınmak vb.) dayalı ebeveynler arası çatışmalar sırasında çocukların neler hissettiklerinin, neler düşündüklerinin ve nasıl davrandıklarının yanıtları aranmamıştır. Ayrıca, katılımcılar kendilerinin ve anne-babalarının özelini içeren ebeveynler arası çatışmalara ilişkin deneyimlerini sosyal beğenirliğin etkisinde kalarak tüm yönleriyle açmamış olabilirler. Bu durumun önüne geçmek için görüşmeler öğrencilerle hali hazırda güven ilişkisi kurmuş olan okul psikolojik danışmanı tarafından gerçekleştirilmiş olsa dahi bazı öğrenciler ebeveynler arası çatışmalara ilişkin deneyimlerini tüm detaylarıyla paylaşmamış olabilir. Son olarak, ebeveynler arası çatışmalara ilişkin geçmişe dönük bilgilerin hatırlanmasına dayalı retrospektif yaklaşımın kullanıldığı bu çalışmada, çocuklar anne-babaları arasında yaşanan çatışmalara ilişkin deneyimlerini net bir biçimde hatırlayamamış ve yeterince iyi bir biçimde yansıtamamış olabilirler.

Son olarak, Türk kültüründe 11-14 yaş çocukların ebeveynler arası çatışmalara yönelik algılarının rapor edildiği bu çalışmanın uygulamaya dönük etkilerinin de tartışılmasında yarar vardır. Mevcut araştırma bulguları, evlilik yaşamının doğal ve kaçınılmaz bir parçası olan ebeveynler arası çatışmaların ele alınış biçiminin çocukların duygusal, bilişsel ve davranışsal tepkilerinde farklılaşmalara yol açtığını göstermiştir. Bu noktada, evlilikte eşler arasında yaşanan çatışmaların çocukların psikososyal gelişimlerine yönelik risklerini önlemek için ebeveynlere evlilikte anlaşmazlıkların yapıcı yönetimine ilişkin bilgi, beceri ve tutumlar kazandırılması gerekmektedir. Ayrıca, ebeveynlere eşleriyle yaşadıkları anlaşmazlıkları yapıcı bir biçimde nasıl çözebileceklerinin öğretilmesinin ülkemizde önemli bir sorun teşkil eden aile içi şiddetin, özellikle de kadına yönelik şiddetin, azalmasında önleyici bir rol oynayacağı düşünülmektedir. Buna ek olarak, ebeveynlerin eşleriyle yaşadıkları çatışmalarını yapıcı bir biçimde çözebilmeleri ülkemizde boşanma oranlarının azalmasını sağlayabilir ya da boşanma gerçekleşse dahi çocukların bu süreçten olumsuz etkilenmelerini en aza indirebilir. Öte yandan, mevcut çalışma her ne kadar Türk kültüründe çocukların ebeveynler arası çatışmalara ilişkin deneyimlerinin anlaşılmasında temel bulgular sağlasa da gelecekte farklı araştırma yöntem ve teknikleriyle daha geniş örneklemeler üzerinde ebeveynler arası çatışma ve çocuğun uyum süreci arasındaki bağlantıların daha kapsamlı bir biçimde açıklandığı çalışmalara gereksinim vardır.

Kaynakça

- Bergman, K. N., Cummings, E. M. ve Warmuth, K. A. (2016). The benefits of marital conflict. İçinde D. Narvaez, J. M. Braungart-Rieker, L. E. Miller-Graff, L. T. Gettler ve P. D. Hastings (Ed.), *Contexts for young child flourishing: Evolution, family, and society* (s. 233-245). New York: Oxford University Press.
- Buehler, C., Anthony, C., Krishnakumar, A., Stone, G., Gerard, J. ve Pemberton, S. (1997). Interparental conflict and youth problem behaviors: A meta-analysis. *Journal of Child and Family Studies*, 6(2), 233-247. doi: 10.1023/A:1025006909538
- Coln, K. L., Jordan, S. S. ve Mercer, S. H. (2013). A unified model exploring parenting practices as mediators of marital conflict and children's adjustment. *Child Psychiatry & Human Development*, 44(3), 419-429. doi:10.1007/s10578-012-0336-8
- Cummings, E. M. ve Davies, P. T. (2002). Effects of marital conflict on children: Recent advances and emerging themes in process-oriented research. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 43(1), 31-63. doi: 10.1111/1469-7610.00003
- Cummings, E. M., George, M. R. W., McCoy, K. P. ve Davies, P. T. (2012). Interparental conflict in kindergarten and adolescent adjustment: Prospective investigation of emotional security as an explanatory mechanism. *Child Development*, 83(5), 1703-1715. doi: 10.1111/j.1467-8624.2012.01807.x
- Cummings, E. M., Goeke-Morey, M. C. ve Papp, L. M. (2003). Children's responses to everyday marital conflict tactics in the home. *Child Development*, 74(6), 1918-1929. doi: 10.1046/j.1467-8624.2003.00646.x
- Cummings, E. M., Goeke-Morey, M. C., Papp, L. M. ve Dukewich, T. L. (2002). Children's responses to mothers' and fathers' emotionality and tactics in marital conflict in the home. *Journal of Family Psychology*, 16(4), 478-492. doi: 10.1037//0893-3200.16.4.478
- Davies, P. T. ve Cummings, E. M. (1994). Marital conflict and child adjustment: An emotional security hypothesis. *Psychological Bulletin*, 116(3), 387-411.
- Dillon, L. M., Nowak, N., Weisfeld, G. E., Weisfeld, C. C., Shattuck, K. S., Imamoğlu, O. E., ... Shen, J. (2015). Sources of marital conflict in five cultures. *Evolutionary Psychology*, 13(1), 1-15. doi:10.1177/147470491501300101
- Erel, O. ve Burman, B. (1995). Interrelatedness of marital relations and parent-child relations: A meta-analytic review. *Psychological Bulletin*, 118(1), 108-132.

- Fincham, F. D. (2003). Marital conflict: Correlates, structure, and context. *Current Directions in Psychological Science*, 12(1), 23-27. doi: 10.1111/1467-8721.01215
- Fincham, F. D., Grych, J. H. ve Osborne, L. N. (1994). Does marital conflict cause child maladjustment? Directions and challenges for longitudinal research. *Journal of Family Psychology*, 8(2), 128-140.
- Gentles, S. J., Charles, C., Ploeg, J. ve McKibbin, K. A. (2015). Sampling in qualitative research: Insights from an overview of the methods literature. *The Qualitative Report*, 20(11), 1772-1789.
- Ghazarian, S. R. ve Buehler, C. (2010). Interparental conflict and academic achievement: An examination of mediating and moderating factors. *Journal of Youth and Adolescence*, 39(1), 23-35. doi:10.1007/s10964-008-9360-1
- Goeke-Morey, M. C., Cummings, E. M., Harold, G. T. ve Shelton, K. H. (2003). Categories and continua of destructive and constructive marital conflict tactics from the perspective of U.S. and Welsh children. *Journal of Family Psychology*, 17(3), 327-338. doi: 10.1037/0893-3200.17.3.327
- Goodman, S. H., Barfoot, B., Frye, A. A. ve Belli, A. M. (1999). Dimensions of marital conflict and children's social problem-solving skills. *Journal of Family Psychology*, 13(1), 33-45.
- Grych, J. H. ve Fincham, F. D. (1990). Marital conflict and children's adjustment: A cognitive-contextual framework. *Psychological Bulletin*, 108(2), 267-290.
- Grych, J. H., Seid, M. ve Fincham, F. D. (1992). Assessing marital conflict from the child's perspective: The Children's Perception of Interparental Conflict Scale. *Child Development*, 63(3), 558-572. doi: 10.1111/j.1467-8624.1992.tb01646.x
- Güven, E. ve Erden, G. (2014). Çocuğun algıladığı evlilik çatışması ve davranış sorunları. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 32, 33-54.
- Harold, G. T., Shelton, K. H., Goeke-Morey, M. C. ve Cummings, E. M. (2004). Marital conflict, child emotional insecurity about family relationships and child adjustment. *Social Development*, 13(3), 350-376. doi: 10.1111/j.1467-9507.2004.00272.x
- Holt, J. L. ve DeVore, C. J. (2005). Culture, gender, organizational role, and styles of conflict resolution: A meta-analysis. *International Journal of Intercultural Relations*, 29(2), 165-196.
- Johnson, H. D., LaVoie, J. C. ve Mahoney, M. (2001). Interparental conflict and family cohesion predictors of loneliness, social anxiety, and social avoidance in late

- adolescence. *Journal of Adolescent Research*, 16(3), 304-318.
doi: 10.1177/0743558401163004
- Kızıldağ, Ö. ve Şendil, G. (2006). Evlilik çatışması ve çocuk davranış problemleri arasındaki ilişkinin bilişsel-bağlamsal çerçeveden incelenmesi. *Psikoloji Çalışmaları Dergisi*, 26, 1-20.
- Krishnakumar, A. ve Buehler, C. (2000). Interparental conflict and parenting behaviors: A meta-analytic review. *Family Relations*, 49(1), 25-44. doi: 10.1111/j.1741-3729.2000.00025.x
- McCoy, K., Cummings, E. M. ve Davies, P. T. (2009). Constructive and destructive marital conflict, emotional security and children's prosocial behavior. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 50(3), 270-279. doi: 10.1111/j.1469-7610.2008.01945.x
- McCoy, K. P., George, M. R. W., Cummings, E. M. ve Davies, P. T. (2013). Constructive and destructive marital conflict, parenting, and children's school and social adjustment. *Social Development*, 22(4), 641-662. doi: 10.1111/sode.12015
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis* (2. Baskı.). Thousand Oaks, CA: SAGE.
- Papp, L. M., Cummings, E. M. ve Goeke-Morey, M. C. (2009). For richer, for poorer: Money as a topic of marital conflict in the home. *Family Relations*, 58(1), 91-103. doi: 10.1111/j.1741-3729.2008.00537.x
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research & evaluation methods* (3. Baskı.). Thousand Oaks, CA: SAGE.
- Peksaygılı, M. ve Güre, A. (2008). Eşler arasındaki çatışma ile erken ergenlik dönemindeki çocukların uyum davranışları: Algılanan çatışmanın aracı ve düzenleyici rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, 23(61), 43-62.
- Şirvanlı, D. (1999). Eşler arası çatışma ve boşanmanın çocuklar üzerindeki etkileri I: Davranış ve uyum problemleri. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 6(1), 19-29.
- Ulu, İ. P. ve Fışiloğlu, H. (2004). Çocukların Evlilik Çatışmasını Algılaması Ölçeği'nin geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikoloji Yazıları*, 7(14), 61-75.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (8. Baskı.). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yin, R. K. (2011). *Qualitative research from start to finish*. New York: The Guilford Press.
- Zimet, D. M. ve Jacob, T. (2001). Influences of marital conflict on child adjustment: Review of theory and research. *Clinical Child and Family Psychology Review*, 4(4), 319-335. doi: 10.1023/A:1013595304718

Extended Abstract

The effects of interparental conflicts on children's adjustment have been frequently investigated in the fields of child development and family studies. These studies mostly conducted in the western cultures indicated that there is a significant and positive correlation between interparental conflicts and children's adjustment problems (Cummings & Davies, 2002). Especially, it is emphasized that frequent, intense, unresolved, and child-related interparental conflicts are crucial risk factors for the development of children's adjustment problems (Fincham, Grych, & Osborne, 1994; Zimet & Jacob, 2001). From the beginning of 2000 onwards, researchers focused more on how couples handle with interparental conflicts (McCoy, Cummings, & Davies, 2009; McCoy, George, Cummings, & Davies, 2013). Within this context, interparental conflicts were classified as destructive and constructive marital conflicts and their effects on children's adjustment were examined respectively (see Cummings, Goeke-Morey, & Papp, 2003; Cummings, Goeke-Morey, Papp, & Dukewich, 2002; Goeke-Morey, Cummings, Harold, & Shelton, 2003).

While destructive marital conflicts involve tactics of physical aggression, threat, hostility, insult, avoidance, etc. which increase children's negative emotionality, constructive marital conflicts include tactics of cooperation, supporting each other, closeness, problem solving, reconciliation, etc. which cultivate positive emotions (Cummings et al., 2002; Cummings et al., 2003; Goeke-Morey et al., 2003). Analog (Goeke-Morey et al., 2003) and home-based diary method studies (Cummings et al., 2002; Cummings et al., 2003) indicated that while children mostly experience negative emotions (e.g., anger, sadness, fear), intervene in or avoid the conflict between parents, and become worried about resolution of conflict and future of family relationships in destructive marital conflicts, constructive marital conflicts increase positive emotions of children, decrease the behaviors of intervening in or avoiding the interparental conflict, and help them to generate more positive thoughts about the family cohesion.

On the other hand, compared to international literature, in Turkish literature it is observed that the links between interparental conflicts and children's adjustment have been investigated scarcely. The studies based mostly on quantitative research methods (descriptive and correlational designs) and cross-sectional data sets indicated that there is a significant and positive correlation between interparental conflicts and children's adjustment problems (Güven & Erden, 2014; Kızıldağ & Şendil, 2006; Peksaygılı & Güre, 2008). However, in order to better understand the links between interparental conflicts and children's adjustment

it is necessary to reveal how frequently interparental conflicts occur, what are the topics of these conflicts, which strategies and tactics parents use to handle these conflicts, what are children's reactions (e.g., emotions, thoughts, and behaviors) to interparental conflicts, and how interparental conflicts influence parent-child relationships in Turkish culture. To address these gaps in the national literature, the purpose of this research was to investigate 11-14 years old children's perceptions of interparental conflicts.

In the study in which children's perceptions of interparental conflicts were examined, qualitative research method was used. The study was conducted with participation of middle school students from Aydın. As a purposive sampling method, maximum variation sampling technique was used to recruit interview participants. The study involved a total of 40 participants ($n = 23$ girls, 57.5 %; $n = 17$ boys, 42.5 %) and their ages ranged between 11 and 14 ($\bar{x} = 12.80$, $sd = .16$). The median monthly family income was 1500TL to 2000TL. All the parents were married, living together, and children's biological parents. Marriage duration was between 12 to 29 ($\bar{x} = 17.35$, $sd = .60$) years. For data collection, semi-structured interview form was employed. Some of the interview questions were as follows: How frequently does conflict occur between your mother and father?, On which topics do your mother and father conflict over?, How do your mother and father handle interparental conflicts?, and How do interparental conflicts affect your relationship with them (with your mother, with your father or both)? In the analysis of qualitative data, content analysis was conducted. In order to calculate intra-rater reliability, interview data were analyzed one week apart by the first author of this research and overall percentage of agreement was determined as 93.02 %.

Research findings indicated that conflicts between couples in the family are normal and unavoidable part of marital life; parents mostly conflict over child-related issues and managing family budget; couples' conflict resolution strategies and tactics influence children's emotional, cognitive, and behavioral reactions; interparental conflicts affect parent-child relationships negatively and parents transfer the tension in their marital interaction to the parent-child interactions. In the research, participants' statements indicated that destructive marital conflicts (physical or verbal violence) increase children's negative emotionality (e.g., fear, sadness, anger), lead children to have thoughts about their parents will either divorce or separate, their parents should quickly stop fighting and make peace, and their parents do not love each other anymore, increase intervening or avoidance behaviors. On the other hand, when interparental conflicts are handled constructively, children stated that they feel themselves happy and psychologically relaxed, they consider more positive thoughts related

to cohesion in their family, they think that their parents can resolve conflicts constructively, and that they both love and care each other and also their children, instead of intervening in or avoiding the interparental conflicts they wait for the resolution of the conflict, hug with their parents, thank their parents for solving the problems, and devote efforts to make parents happy.

Despite all these contributions, there are a number of limitations to worth noting. Firstly, the findings obtained in this study, in which qualitative research method and semi-structured interview form were used, were limited to data from only 11-14 years old children. Secondly, in this study only children whose parents are married and living together were interviewed. Therefore, these findings may not represent the perceptions of children who come from divorced families. Lastly, due to the retrospective nature of the study children may not recall all the details related to their experiences regarding interparental conflicts or social desirability may have impact on their responses. In addition to limitations of the research, implications of these findings are also worth noting. Interparental conflict is a normal and unavoidable part of marital life and it is crucial to provide parents to acquire constructive marital conflict resolution knowledge, skills, and attitudes. Maybe teaching parents constructive marital conflict resolution techniques and tactics will help to prevent and reduce family violence, especially violence against women, which is also regarded as one of the most important social problems in Turkey recently and even divorce issues.

EK1**Tablo 4.** Anne-babaların çatışma çözüm stratejileri (sözel şiddet, fiziksel şiddet, yapıcı-barışçıl anlaşmazlık çözümü) ve çocukların hissettikleri duygular

Kategoriler	Sözel Şiddet			Fiziksel Şiddet			Yapıcı-Barışçıl Anlaşmazlık Çözümü				
	f	%	Katılımcı Söylemleri	Kategoriler	f	%	Katılımcı Söylemleri	Kategoriler	f	%	Katılımcı Söylemleri
Üzüntü	34	45	Üzülüyom sonuçta bi tartışma olması baya beni üzüyö açıkçası	Üzüntü	23	34	Üzülüyom birbirlerine acı verdikleri için	Mutluluk	38	70	Sanki böyle kelebekler uçuşuyor içimde, çok mutlu oluyorum
Korku	7	9	Öyle durumda yatağın altına girip yatarım yani, çok korkarım zaten	Korku	10	15	Bir odaya girerim korkarım yani kardeşlerimi de alırım yanıma	Ebeveynlere yönelik güven	1	2	Hep güvenirim
Endişe	2	3	Bir an sanki böyle boşanırlar mı hemen bir endişeye kapılırım yani en ufak şeyde	Can acısı	6	9	Sanki kendim, canım acıyor, beni öldürmeye çalışıyorlar gibi hissederdim	Artan anne-baba sevgisi	1	2	Onlara sevgim bir kat daha artar
Mutsuzluk	3	4	Bazen işte annemle babam böyle çok aşırı kavga ediyor, bazen birkaç gün konuşmuyorlar. Mutsuzluk	Ebeveynlerin birbirlerini sevmedikleri	2	3	Artık birbirlerini sevmediklerini	Birbirlerini/bizi sevdikleri/ önemsedikleri	6	11	... birbirlerini sevdiğini düşünürüm / ...bizi düşündüklerini hissedirim
Öfke	5	7	Sinirleniyorum hocam	Öfke	5	7	Baya kızarım / Çok kızarım / İşte, mesela kızgın olurum	Psikolojik rahatlama	8	15	Kavga etmemeleri bizim için hani psikolojik olarak daha iyi olur
Kendini kötü hissetme	17	23	Kendimi kötü hissedirim	Kendini kötü hissetme	14	21	Kendimi çok kötü hissedirim çünkü birbirlerine vuruyorlar				
Yalnızlık	1	1	Kendimi yalnız hissedirim	Diğer (Mutsuzluk, yalnızlık vb.)	7	10	Mutsuz oluyorum / Hep zaten dünyada yalnız olduğumu düşünüyorum				
Suçluluk	4	5	Kendimi suçlu gibi hissedirim								
Arada kalmışlık	2	3	Tabi bazen arada kaldığımız bile oluyo anneme mi hak verim babama mı hak verim								
Toplam	75	100		Toplam	67	100		Toplam	54	100	

EK2**Tablo 5.** Anne-babaların çatışma çözüm stratejileri (sözel şiddet, fiziksel şiddet, yapıcı-barışçıl anlaşmazlık çözümü) ve çocukların düşünceleri

Kategoriler	Sözel Şiddet			Kategoriler	Fiziksel Şiddet			Kategoriler	Yapıcı-Barışçıl Anlaşmazlık Çözümü		
	f	%	Katılımcı Söylemleri		f	%	Katılımcı Söylemleri		f	%	Katılımcı Söylemleri
Hiçbir şey düşünmem	1	2	... hiçbir şey düşünmem	Hiçbir şey düşünmem	4	10	Hiçbir şey düşünmem	Hiçbir şey düşünmem	3	6	... hiçbir şey düşünmem
Boşanacakları/a yırılacakları	13	28	Ayrılmaları / Annemle babam boşancaklar mı acaba gibi?	Boşanacakları/a yırılacakları	10	24	Allah korusun, boşanma / Hocam ayrılacaklarını düşünürüm en kötü ihtimal	Aile bütünlüğüne ilişkin pozitif düşünceler	28	54	Annem, babam kavga etmiyor, iyi mutlu bir aileyiz
Kavga etmemeleri/ barışmaları	12	26	Bir an önce barışsınlar, bir daha kavga etmesinler	Kavga etmemeleri/ barışmaları	10	24	Hocam keşke barışsalar geçer aklımdan keşke birbirlerine vurmasalar geçer	Sorunları yapıcı-barışçıl bir biçimde çözebildikleri	10	19	...birbirlerini anlıyor, düşünüyor, hatalarını öğrenmiş o şekilde konuşuyorlar
Kavgadan ders çıkarmak	1	2	... benim de çocuğum olucak ben onun önünde böyle şeyler yapmak istemiyorum	Kavgadan ders çıkarmak	3	7	Ben kendi çocuğuma böyle yapıcıam diye geçiyo / Çok kötü bir şey olduğunu düşünürüm	Ebeveynleri rol model alma düşüncesi	2	4	Ben de çocuğuma böyle davranmalıyım
Beni/bizi/ birbirlerini sevip sevmedikleri	6	13	Onların artık birbirini sevmeyeceğini düşünürüm	Birbirlerini sevmedikleri	6	14	Birbirlerini sevmedikleri aklıma gelir	Birbirlerini/ bizi sevdikleri/ önemsedikleri	9	17	Birbirlerini sevdiklerini anlarım / Beni sevdiklerini düşünürüm
Neden geçinemedikleri	9	19	Mesela niye böyle oluyor niye anlayamıyorlar	Birbirlerine zarar verecekleri	3	7	Bir yerlerine zarar geldi diye düşünürüm...				
Ortamdan uzaklaşma düşüncesi	2	4	Oradan böyle kaçmak geliyor / Odadan çıkıp gitmek isterim / Yalnız kalmak isterim	Şiddeti uygulayan tarafa yönelik olumsuz algılar	1	2	Mesela babam vurduysa babamı kötü bi insan olarak görmeye başlarım				
Kimin haklı kimin haksız olduğu	2	4	Annem mesela haklı mı babam haklı mı	Ebeveynlere tepki gösterme düşüncesi	5	12	Kavgayı kim başlattıysa onunla konuşmamak				
Ebeveynlerin yetiştikleri aile ortamı	1	2	İyi yetiştikleri ortamda böyle laflar geçti mi diye düşünürüm...								
Toplam	47	100		Toplam	42	100		Toplam	52	100	

EK3**Tablo 6.** Anne-babaların çatışma çözüm stratejileri (sözel şiddet, fiziksel şiddet, yapıcı-barışçıl anlaşmazlık çözümü) ve çocukların davranışları

Kategoriler	Sözel Şiddet			Kategoriler	Fiziksel Şiddet			Kategoriler	Yapıcı-Barışçıl Anlaşmazlık Çözümü		
	f	%	Katılımcı Söylemleri		f	%	Katılımcı Söylemleri		f	%	Katılımcı Söylemleri
Tarafları ayırmak/ barıştırmaya çalışmak	19	42	Ayırmaya çalışıyorum onları / Hocam onları barıştırmaya şey yapıveririm	Tarafları ayırmak/kavgayı önlemek	26	47	Hocam aralarına geçirim bir şekilde durdurmaya çalışırım	Ebeveynlerin anlaşmazlığı çözmelerini beklemek	14	30	Sorunlarını halletmelerini beklerdim, sevinirim
Kaçınmak	18	40	O an odama giderim, kapımı kapatırım / Köşeye çekilirim	Kaçınmak	7	13	Görmek istemem o durumu, giderim odama	Anlaşmazlığın çözümünde destek olmak	5	11	Ben de fikirlerimi söylemeye çalışırım
Tepki göstermek	5	11	Susun artık diye bağırırım	Tepki göstermek	6	11	Sözlü olarak ben de onlara karşı tartışırım	Ebeveynlere teşekkür etmek	3	16	Böyle konuşup tartıştıkları için onlara teşekkür ederim
Dikkati dağıtmak	3	7	Başka konular açmaya çalışırım	Barıştırmaya çalışmak	4	7	Hocam sonra barıştırmaya çalışırım	Ebeveynlerle kucaklaşmak	9	19	Onların durumunu gördüğümde mesela diyelim sevinirim, öperim, sarılırım
				Başkalarından yardım istemek	10	18	Babaannemgil var zaten evde onla konuşurum / Büyüklerimi çağırırım onlarla konuşmak için	Kendi işlerine odaklanmak	3	6	... derslerim çok zayıf oluyor benim. Gider ders çalışırdım
				İçe atmak/bastırmak	2	4	Ama kimi zaman içime atarım	Ebeveynleri mutlu etmeye çalışmak	7	15	... onların sevgisini daha çok mutluluk katarım
								Sürpriz/hediye hazırlamak	4	9	Şimdi ikisine de hediye almayı düşünürüm temelli barışsınlar diye...
								Ebeveynlere yardım etmek	2	4	Babamla babam şoför ama çiftçilikte yaptığı zaman ona yardım ederim. Şey anneme yardım ederim öyle...
Toplam	45	100		Toplam	55	100		Toplam	47	100	